

Sygn. akt V KK 251/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Rafał Małarski

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Małgorzata Czartoryska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **N. N.**

skazanego z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 22 września 2021 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 1 lipca 2020 r., sygn. akt IV Ka [...]

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w T.

z dnia 31 stycznia 2020 r., sygn. akt II K [...],

I. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w P.;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. J. Z. Kancelaria Adwokacka w P. tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz obronę świadczoną z urzędu przed

Sądem Najwyższym kwotę 1180,80 zł (jeden tysiąc sto osiemdziesiąt złotych i osiemdziesiąt groszy).

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy w T., sygn. akt II K [...], uznał N. N. winnym popełnienia przestępstwa z art 190 § 1 k.k. w zw. z art 64 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 190 § 1 k.k. wymierzył mu karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonywanie orzekł w systemie terapeutycznym. Nadto, na podstawie art. 41a § 1 i 4 k.k. w zw. z art 43 § 1 k.k., orzekł wobec oskarżonego zakaz zbliżania się do pokrzywdzonej N. O. na odległość nie mniejszą niż 100 metrów przez okres 5 lat, a na podstawie art. 41 a § 1 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną przez ten sam okres. Nadto wyrokiem tym uniewinniono oskarżonego od popełnienia czynu zarzucanego mu w akcie oskarżenia, a kwalifikowanego z art. 245 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., orzeczono o zaliczeniu oskarżonemu na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okresu tymczasowego aresztowania oraz o kosztach postępowania.

Powyższy wyrok w zaskarżył zarówno oskarżony jak i jego obrońca.

Obrońca oskarżonego N. N. w swojej apelacji skierowanej przeciwko skazującej części wyroku, podniósł zarzuty obrazy prawa procesowego, błędu w ustaleniach faktycznych mającego wpływ na treść wyroku, poprzez wadliwe przyjęcie, iż nieustalonego dokładnie dnia w okresie od 22 kwietnia 2019 r. do 30 kwietnia 2019 r. w T. groził N. O. pozbawieniem życia, a groźba ta wzbudziła u pokrzywdzonej uzasadnioną obawę, że zostanie spełniona, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do poczynienia takich ustaleń, a pojawiające się w tym zakresie istotne wątpliwości powinny zostać rozstrzygnięte na korzyść oskarżonego zgodnie z art. 5 § 2 k.p.k. oraz rażącej niewspółmierności kary.

W zakresie uchybień dotyczących prawa procesowego skarżący zarzucił naruszenie szeregu przepisów wskazanych szczegółowo w pkt 1-3 apelacji, by w konkluzji wnieść o zmianę wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od przypisanego mu czynu, ewentualnie wymierzenie mu kary pozbawienia wolności w niższym wymiarze.

Oskarżony N. N. we własnym środku odwoławczym także zakwestionował ustalenia faktyczne jakie poczynił sąd rejonowy w zakresie przypisanego mu przestępstwa, a w konsekwencji wniósł o uniewinnienie go od popełnienia zarzucanego mu czynu, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Nadto w piśmie k. 531 oskarżony wskazał, że zapewnienie mu osobistego stawiennictwa pozwoli na „wskazanie wszystkich kłamstw” i udowodnienie jego niewinności.

Po rozpoznaniu wniesionych apelacji Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 1 lipca 2020 r., w sprawie o sygn. IV Ka [...], zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca skazanego. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie: art. 451 k.p.k. w zw. art. 6 k.p.k., poprzez nie sprowadzenie oskarżonego na rozprawę apelacyjną w dniu 1 lipca 2020 r. pomimo złożenia przez oskarżonego wniosku w sytuacji, gdy w związku z zarzutami podniesionymi w apelacjach obrońcy i oskarżonego, przedmiotem rozpoznania były przede wszystkim kwestie natury faktycznej, co w konsekwencji doprowadziło do naruszenia prawa oskarżonego do rzetelnego procesu, w tym prawa do obrony.

We wniosku końcowym obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie skazanego, ewentualnie o uchylenie wyroku sądu II Instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację obrońcy skazanego prokurator Prokuratury Okręgowej w P. wniósł o uwzględnienie kasacji, uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna. Trafnie skarżący wskazał, że w toku postępowania odwoławczego doszło do rażącego naruszenia prawa procesowego, tj. art. 451 k.p.k., którego skutkiem było pozbawienie skazanego prawa do obrony w postępowaniu odwoławczym, tj. prawa do przedstawienia własnych racji oraz argumentów, które zmierzały do zakwestionowania ustaleń faktycznych poczynionych w zaskarżonym wyroku. W realiach sprawy nie budzi wątpliwości, że oskarżony w dniu 28 kwietnia 2020 r. (mieszcząc się w terminie od zawiadomienia o przyjęciu apelacji – k. 577) złożył wniosek o jego doprowadzenie na rozprawę

odwoławczą, chcąc się odnieść osobiście do ustaleń faktycznych (k. 608-609). Sąd Okręgowy w P. na posiedzeniu w dniu 5 czerwca 2020 r. wniosku tego nie uwzględnił (k. 626), uznając za wystarczającą obecność obrońcy oskarżonego i podkreślając, że wnioskodawca nie przywołał żadnych istotnych okoliczności, które uzasadniałyby doprowadzenie na rozprawę. W konsekwencji na rozprawie odwoławczej był tylko obrońca oskarżonego, a oskarżony, który w swojej apelacji kwestionował ustalenia faktyczne, nie mógł przedstawić swojego stanowiska. Brzmienie art. 451 k.p.k. wyraźnie dowodzi, że sprowadzenie oskarżonego pozbawionego wolności na rozprawę odwoławczą jest zasadą, a obecność obrońcy na tej rozprawie, zamiast oskarżonego, stanowi wyjątek. Z ugruntowanego już orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że odmowa doprowadzenia oskarżonego na rozprawę odwoławczą może nastąpić tylko wtedy, gdy przedmiotem rozpoznania (w granicach zaskarżenia) w postępowaniu odwoławczym są kwestie prawne, a jeżeli kwestionowane są w apelacji ustalenia faktyczne, to sprowadzenie oskarżonego pozbawionego wolności, gdy złoży w terminie wniosek, jest obligatoryjne (por. np. wyroki SN: z dnia 2 października 2006 r., V KK 236/06; z dnia 20 czerwca 2007 r., III KK 431/06; z dnia 5 marca 2008 r., V KK 356/07; z dnia 22 stycznia 2014 r., III KK 453/13; z dnia 7 października 2014 r., V KK 100/14; z dnia 7 maja 2015 r., V KK 446/14; z dnia 5 listopada 2015 r., IV KK 159/15). Takie postrzeganie zakresu normowania art. 451 k.p.k. jest wynikiem wykładania tego przepisu w sposób przestrzegający standardu równości broni na etapie postępowania odwoławczego, standardu wynikającego z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (por. np. A. Sakowicz w: A. Sakowicz [red.], *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 1141-1143). Akceptując taki sposób wykładania przepisu art. 451 k.p.k. trzeba stwierdzić, że odmawiając uwzględnienia wniosku oskarżonego o sprowadzenie go na rozprawę odwoławczą, w układzie, gdy kwestionowane były przez oskarżonego ustalenia faktyczne przypisanego mu przestępstwa, sąd odwoławczy w dniu 5 czerwca 2020 r. rażąco obraził art. 451 k.p.k. a jego skutkiem było pozbawienie oskarżonego na rozprawie odwoławczej w dniu 1 lipca 2020 r. możliwości przedstawienia swoich racji, czym naruszono prawo oskarżonego do prowadzenia osobistej obrony w postępowaniu odwoławczym (art. 6 k.p.k.).

Zważywszy na charakter naruszonego prawa (prawo do obrony, także obrony materialnej jest kluczowym prawem oskarżonego), nie można przyjąć, aby uchybienie opisane powyżej nie mogło mieć istotnego wpływu na treść prawomocnego wyroku. Prawo do osobistego przedstawienia racji oraz wyłożenia własnych argumentów w toku rozprawy odwoławczej, w zakresie kwestionowanych przez oskarżonego ustaleń faktycznych, nie może być mierzone – przy rozstrzyganiu wniosku złożonego w trybie art. 451 k.p.k. – wartością materiału dowodowego dotychczas zgromadzonego w postępowaniu sądowym albo też treścią pisemnego wniosku o sprowadzenie, tak jak to uczynił sąd drugiej instancji w postanowieniu z dnia 5 czerwca 2020 r. W takiej sytuacji konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W toku tego postępowania, sąd odwoławczy zarządzi sprowadzenie oskarżonego na rozprawę odwoławczą, tak aby mógł przedstawić swoje stanowisko oraz argumenty na jego poparcie.